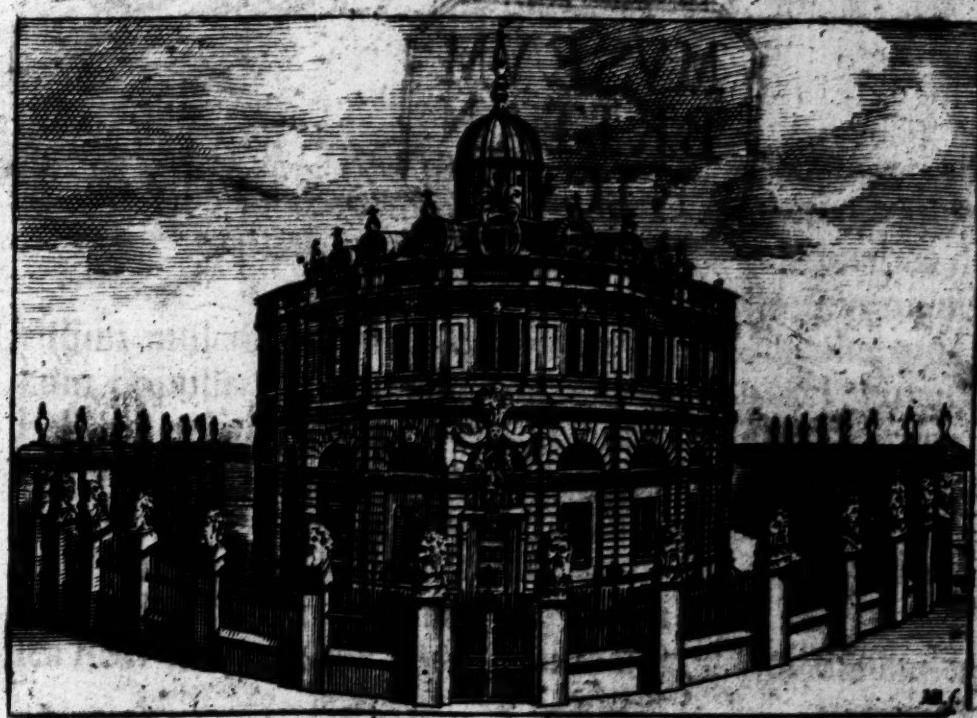

655
624. f. 2
13

LINGUA ETRURIAE REGALIS VERNACULA DISSE^{NT}RATI^O.

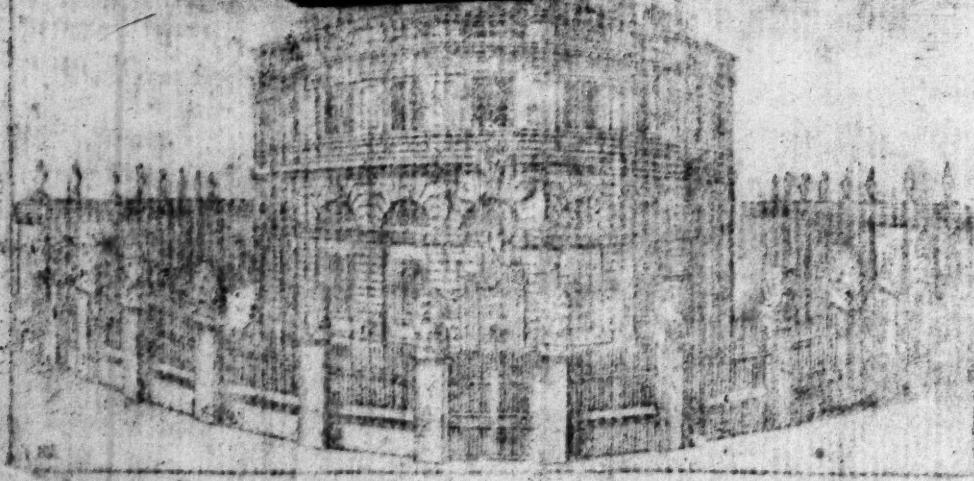
Authore JOANNE SWINTON A.M.
Soc. Coll. Wadh. Oxon. & R. S. S.

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO.
MDCCXXXVIII

L I N E A
ETRURIA REGALIS
Imprimatur,
STEPH. NIVELLET,

M.A. in the Society of
Vice-Chancellor.
Feb. 23. 1737. 8. R.S.
Soc. Coll. Magd. Oxon.

O X M O D I
SHREWDENIANA
M D C C L X X V I I

I

DE
LINGUA
ETRURIÆ REGALIS
VERNACULA
DISSERTATIO.

I. **E**TRUSCI ante Romam¹ conditam natio fuere præpotens & opulenta: architectura, cælatura, plastice, & universis fere elegantioribus disciplinis alios antecellerunt. In rebus inveniendis soler-tissimi multifarias, ne dicam omnigenas, excoluerunt artes, & cum populis vicinis excultas communicarunt: virtute demum bellica, politia, haruspicina, scientia militari, rerumque naturalium studio, æque ac præclaris gestis & inventis, adeo incl-ruerunt, ut omnium gentium principes per totum pene terra-rum orbem audierint. Dolendum igitur est gentis tantarum rerum inventricis linguam², qua historiæ, annales, & augura-les libri scripti erant, & ad quam descendam Romanorum pro-

¹ Diod. Sic. lib. 4. c. 316. Serv. ad lib. 2. Georg. T. Liv. i Decad.lib. i. & ejusd. lib. 5. Plin. lib. 35. c. 3. 12. Clem. Alex. Strom. lib 1. Tertul. A-pologet. c. 25. & Dempst. Etrur. regal. lib. 1. c. 9. ² Censorin. de die na-tal. Dionys. Halicarnas. lib. 3. Diod. Sic. Varro de lin. Lat. lib. 4. T. Liv. lib. 9. & Phil. Bonarot. ad mon. Etrusc. explic. & conj. Florent. 1726.

2 DE LING. ETRUR. REG. VER.

ceres filios in Etruriam amandabant, interiisse; ita ut vetustas inscriptiones & monumenta, per hanc regionem passim detecta, hactenus non legisse, nendum explicuisse eruditos, magno literarum damno, contigerit. Ut autem ad penitorem Etruriæ antiquitatum cognitionem pateat aditus, & pristini sermonis reliquæ aliquo modo intelligentur, unde duxerunt ortum primi incolæ, quinam apud eos Deorum cultus, qua denique lingua usi, necesse est indagemus.

II. De primis Etruriæ colonis variæ apud eruditos invaluerunt sententiae: alii Pelasgos vel Lydos, alii Phœnices vel Ægyptios hujus gentis statuerunt conditores. Ut omnium igitur favorem conciliemus, & omnem disceptandi præcidamus ansam, à singulis hisce nationibus, vel potius omnibus junctim, ortos fuisse Etruscos impræsentiarum pónamus. Quæ quidem opinio à vero non usque adeo dissona invenietur, si Pelasgos, Lydos, & Ægyptio-Phœnices in lingua, in Deorum cultu, sacrisque celebrandis convenisse, quin & primis temporibus in Etruriam migrasse, è probatissimis historicis luculenter possit demonstrari.

III. ¹Tyrrhenos, vel Tyrsenos, (ut omnes ante Polybium vocarunt authores Græci) è Lydia in Etruriam sub Tyrrheni, vel Tyrseni, (regis Atyos filii) auspiciis profectos testantur Herodotus, Anticlides historicus, Euystathius, & Plinius. Etruscos etiam à Lydis originem traxisse liquido patet è testimoniis Velleii Paterculi, Taciti, & Plutarchi²; Lydorumque in Etruriam migrationem, multis ante captam Trojam seculis factam, firmissimis rationum momentis evicit reverendus admodum, & de re antiquaria optime meritus, præfus ³Cumberlandus. At Tyrrhenos & Pelasgos eosdem prorsus fuisse commemorant Varro & Hyginus apud Servium, idemque verbis disertis affirmat Dionysius Halicarnassensis, Thucydidis, Sophoclis, & Hellanici Lesbii autoritate munitus; unam igitur eandemque nationem antiquitus fuisse Lydos & Pelasgos par est arbitrari.

¹ Herodot. lib. i. Anticlides apud Strabon. Euystathius in Dionys. Perieg. Plin. lib. 3. c. 5. ² Vell. Paterc. lib. 1. Tacit. An. lib. 4. Plutarch. in Romulo, &c. Vid. etiam Servium, Festum, Jul. Solinum, &c. ³ Cumberland. in Græc. & Lat. ant. connect. Dempst. Etr. reg. lib. i. c. 3, 4, 5 &c. ⁴ Ad lib. 8. Æn. v. 600. Dion. Halicarn. lib. i.

IV. Antiquos Etruscos ab Ægyptiis oriundos existimavit
 nuperus Author haud incelebris, propter insignem quandam
 inter has gentes morum convenientiam. Quod si res ita se ha-
 buerit, hi Ægyptii alii esse non potuerunt quam Phœnices, sive
 pastores Phœnicii *Hycsi* nuncupati, ex Ægypto pulsi, quorum
 ductores Inachus, Phoroneus, Lelex, Cecrops, Cadmus, Da-
 naus, &c. in Græciam deduxere colonias, quæ deinde per
 Etruriam erant disseminatae. ² Hoc lubens agnoscere videtur
 dictus eruditus author, cum quo tota concinit doctorum turba;
 scriptorum enim fere omnium, antiquorum recentiorumque,
 suffragiis Phœnices fuerunt heroes jam memorati ³, quod &
 ex ipsis nominibus quodammodo liquet; ⁴ cum à linguarum
 orientalium, Phœniciae admodum vicinarum, fonte hæc facili
 opera possint derivari. Post expulsos etiam per AMOS IN Phœ-
 nices, uti è ⁵ Manethone narrat Porphyrius, hominum apud Æ-
 gyptios, ac præsertim Heliopoli, desuevit immolatio; at hu-
 manis sacrificiis numina sua semper placarunt ⁶ Phœnices, ⁷ ea-
 demque cum in Græcia tum in Etruria apud Pelasgos consue-
 tudo invaluit; unde veros & germanos Ægyptios Diis suis ho-
 mines nunquam mactasse, (quod, ut alios taceamus, extra
 omnem dubitationis aleam etiam posuit ⁸ Herodotus) nec E-
 truriæ fines unquam attigisse abunde constat.

V. ⁹ Pelasgos, populum Asiae vetustissimum, Sicyoniæ regnum
 in Peloponneso, vel primis temporibus, fundasse, totamque
 postea Græciam & Etruriam incolis replevisse ab Herodoto,
 Hecatæo Milesio, Dionysio Halicarnassensi, Pausania, Apollo-
 doro, Plinio, Eusebio, cunctisque optimæ notæ perhibetur hi-
 storicis. ¹⁰ Sedes Lydis & Phrygibus quam proximas tenuere;

¹ Philip. Bonarota in explicat. & conject. ad mon. Etrusc. op. Dempst.
 ad. Florent. 1726. ² Ibid. p. 103, 104. ³ Diodor. apud Photium, Epiphanius,
 Cumberland. orig. gent. ant. Newt. Chronol. p. 10. 204. & alibi pas-
 sim. ⁴ Jac. Triglandius in conject. de Dodone apud Jac. Gronovium in ant.
 Græc. vol. 7. p. 323. Cumberland. orig. gent. ant. Bochart. &c. ⁵ Mane-
 tho apud Porphyrium ~~αει λόγος~~ l. 1. §. 35. Euseb. Præp. Evang. l. 4. c. 16. p. 155.
⁶ Deut. 12. 31. Psal. 105. 37, 38. ² Reg. 23. 10. Ibid. 17. 31. Diod. Sic. l. 20. Si-
 lius Italicus, Calmet. comment. liter. sur Levitique c. 18. ⁷ Porphyr. de
 Abstinent. l. 2. Cumberland. orig. gent. ant. Dempst. Etrur. regal. l. 3. Cal-
 met. ibid. & alibi passim. ⁸ Herodot. l. 2. c. 45. ⁹ Strabo Amasian. lib. 9.
 p. 273. Eusebii Chronic. cum animadvers. Jof. Scaligeri, Plin. l. 3. c. 5. Pau-
 san. Areadic. & alibi pass. apollodori Chron. apud Eusebium in Chron. p. 19.
 Dionys. Halicarnass. lib. 1. Herod. lib. 1. & alibi pass. Hecatæus Milesius apud
 Strabon. ¹⁰ Strab. Geogr. l. 13. Hom. Iliad 2. &c.

¹ fanum sive oraculum Jovis Dodonæum, per totum terrarum orbem celeberrimum, erexerunt, unde Jovem Δία Δωδαναῖον Πελάσγιον & oraculum μαρτῖον ἴδυμα Πελασγικὸν vocarunt Homerus & Marcianus ; ² Iis cum Phœnicibus, Lydis, Phrygibus, &c. communis fuit religio Cabirica, eosdem coluere Deos Cabiros, iisdem sacris fuerunt imbuti, & vel in unam gentem coaluisse, (ut mea fert opinio) vel in sacrorum ritibus, aliisque saltem fuisse consimillimas has nationes antiquissimas nullus inficias ibit, cui Herodoti, Strabonis, Bocharti, aliorumque apprime eruditorum consulere vacavit opera : etenim Cabirica sacra in Samothraciam intulisse Pelasgos docuit nos Herodotus, ³ eosdemque per insulas Cretam, Chium, Imbrum, Lemnum, immo per oram Ionicam universam, diffusos scripsit Strabo ; quæ & de Phœnicibus fuse probat doctissimus Bochartus. ⁴ Phœnices igitur, sive sub Inacho, sive sub aliis post expulsionem ex Ægypto ducibus in Græciam ingressos Pelasgis annumeremus oportet ; quod vero de Pelasgis dicitur, Lydis, pariter ac Phrygibus suis vicinis, jure optimo potest accommodari.

VI. Notandum insuper est præclara & perspicua Canaanorum, vel Phœnicum, in Etruria olim extitisse vestigia ; si enim plura in ⁵ Canaanitide locorum nomina apud Etruscos etiam recepta, ut ⁶ Arnon, Adar vel Adra, ⁷ Adarnaam, &c. si varia vocabula Phœnicia in lingua Etrusca reperta, ut ⁸ Lar, Falanto, &c. ⁹ si denique miram in omnibus fere duarum nationum perpendamus conspirationem atque consensum, Phœnices hanc regionem invisisse, præclarasque hic urbes statuisse vix aut ne vix quidem dabitandi relinquetur locus. Non desunt, fateor, magni nominis viri, ¹⁰ qui Pelasgos Phalegi fuisse posteros probare satagunt : quam felici autem successu hoc

¹ Hom. Il. II.v.233. Strab. lib. 7. p. 327. Herod. lib. 2. p. 124. Marcian. p. 19. &c. Videbis etiam Erasmi Vindingii Hell. apud Jac. Gronovium in ant. Græc. v. 2. p. 326. Jac. Triglandii conject. de Dodon. ibid. vol. 7. &c. ² Herod. in Euterp. c. 51. Pausan. in Bœot. Strab. lib. 10. Bochart. Canaan. l. 1. c. 12. Selden de Diis Syr. Cumberland. append. de Cabir. &c. ³ Menecrates Elaita & Anticlides apud Straben. Herod. lib. 2. &c. Hom. Odyss. T. 1. 175. Bochart. ibid. ⁴ Cumberland. orig. gent. ant. p. 313. ⁵ Scip. Maff. ant. Etrusc. & Lat. Lipsiæ, 1731. ⁶ Exod. 17.7. Deut. 6. 16. 33. 8. ⁷ T. Liv. lib. 10. Jos. 15. 3, 41. Scip. Maff. ubi supra. ⁸ Festus. Cic. Phil. 9. & Athen. Deipnosoph. lib. 8. ⁹ Scip. Maff. ubi supra. ¹⁰ Grot. not. in lib. 1. de jure belli &c. c. 3. Salmasius de Hellen. Stillingf. orig. sacr. lib. 3c. 4.

praestitum sit penes alios judicium esto; observare tamen licet, quod, sive Pelasgi & Phœnices eadem fuerint gens unduæ perquam similes, sive Tyrserni Lydi & Pelasgi idem fuerint populus vel parum inter se discrepuerint, sive denique Pelasgi à Phalego vel à Canaanorum stirpe petierint originem; linguas Pelasgicam, Tyrsernicam, Phœniciam, & Hebræam admodum suisse affines agnoscamus necesse est. Hoc innotescet clarius, si, post pauca de Etruscorum veterum lingua & Deorum cultu in genere prælibata, singularum nationum unde ortum traxisse censemur linguas expendamus, earundemque indolem atque genium accuratius & distinctius perscrutemur.

VII. Sermonem Phœnicium, sive Canaanæum, cum Hebræo maximam habuisse cognitionem, si non idem prorsus fuerit, ratione multiplici firmatur. Primo, Chaldae, Arabes, & Syri, Hebræis finitimi, à linguae sanctæ puritate in loquela paulum deflexerunt, & tamen suæ linguae ab hac neutiquam alienæ, aut diversæ, quin potius ejusdem censendæ sunt dialectus, uti norunt eruditi; Canaanæi igitur, utpote viciniores & cum Dei populo quasi immixti, ad veram Hebraice loquendi normam quam proxime accessere. Secundo, hoc rationi non solum videatur consonum, sed & è sacris Scripturis elucescit; Josuæ enim exploratores cum Rahab Canaanæa sine molestia, vel interpretis ope, sunt collocuti; & ² Esaias propheta linguam Hebræam appellat Canaanæam. ³ Tertio, cunctæ voces Punicae & Phœniciae adhuc superstites vel meræ sunt Hebrææ, vel ab Hebræa radice primo intuitu elicuntur, ut, recensitis singulis, plenius ostendi potest. Quarto, hoc firmum ratumque praestat ⁴ Josephi historici & poëtæ antiqui Chœrili authoritas. Verum enim vero, (ut plures alios, eruditos licet & lectissimos, missos faciamus) cum vocabula Punica & Phœnicia undique congestam felici ausu explicuerit, ad fontem Hebræum tam argute reduxit, argumentis tam solidis & nervosis linguam Phœniciam tantum non esse ipsissimam Hebræam probaverit ⁵ cl. Bochartus, cum accurato ejus libello, reconditioni literatura pleno, nihil accenserit possit, supervacaneum prorsus fore & inutile, in re tam clare demonstrata elucidanda vel discutienda, hic diuitius immorari.

¹ Jof.c.6. ² Esai.19.18. ³ Bochart. de col. & serm. Phœn. lib.2. ⁴ Jof. lib. I. cont. Apion. ⁵ Bochart. ibid. & alibi passim.

VIII. Linguae Pelasgica & Hebraea vel una eademque fuisse, vel parum inter se dissimiles. Ex dudum dictis de Pelasgorum origine hoc satis videtur manifestum: si enim Pelasgos Phalegi statuamus progeniem, Phalegi lingua (i. e. Hebraea) iis fuit vernacula; sin cum Phoenicibus unum conflasse populum concesserimus, fieri non potest quin Phoenicum itidem sermonem usurpare concedamus. Cum lingua Graeca nihil fere commune habuisse Pelasgicam, ex Herodoto, Hecatæo Milesio, Dionysio Halicarnassensi, Strabone, Tito Livio, & aliis certo colligitur; nisi forsitan tenues ejus reliquias in dialecto Æolia, ¹ quæ eadem fere est cum Dorica, delitescere aliquis contendenterit. Fatendum est hoc quandam veritatis speciem præse ferre; vel enim apud ² Æoles, vel in eorum confiniis plura secula degerunt Pelasgi; ideoque non est cur hos nonnullis vocibus sermonem & eloquentiam Hellenicam, in iis saltem partibus, inficiemur locupletasse. At notius est quam ut probatione indigeat, dialectum ³ Æolicam, vel Dorianam, sive varios Plateanos & complura vocabula inibi reperta, sive formam literarum vetustam & sinistrorum scribendi rationem spectamus, Hebraæ aliarumque linguarum Orientalium præ cæteris spirasse genium, quod argumento est Pelasgorum loqueland ab iisdem antiquitus vix quicquam descivisse. Cæterum, ut sententia hæc adstruatur felicius, notatu erit haud indignum duas tantum voculas suppeditare penum antiquariam, quas veteribus Pelasgis in usu fuisse pro certo ponamus; (de Dodona enim, Danao &c. è ruderibus sermonis Pelasgici effossis docte satis & ingeniose tractavit supra laudatus Triglandius) ⁴ Æmonia scilicet, & ⁵ Agylla; quarum utraque facile, & nullo negotio, à lingua Hebraea derivatur. Æmonia deduci queat ab אַמּוֹן Amon, vel אַמּוֹנָה Amona, princeps, artifex, altor, altrix, &c. Jer. 48. 25. Prov. 8. 30. neque latet eruditos montem & fluvium in Syria hoc nomine insigniri, viz. אַמּוֹנָה Amana, vel Amona, Schind.

¹ Herodot. in Clio, Hecatæus Milesius apud Strabon. Dion. Halicarnassist. Rom. lib. I. p. 23. T. Liv. lib. I. Vide Dempst. Etr. reg. lib. I. c. 20.

² Nic. Cragius de repub. Lacedæm. lib. I. c. 3. apud Jac. Gronovium de ant. Græc. v. 5. p. 2525. Laurent. Ingewald. Elingii hist. ling. Græc. Lipsiæ, 1691.

³ Strab. l. 13. & Hom. II. B. ⁴ Chishul. inscript. Sig. ant. pass. & Stillingfl. orig. facr. lib. 3. c. 4. ⁵ Jac. Triglandius ubi supra. ⁶ Dion. Halicarn. hist. Rom. lib. I. Cumberl. orig. gent. ant. p. 279, &c. Strab. lib. 9. ⁷ Stephan. de urb. Plin. lib. 3. c. 5. Dempst. Etr. reg. lib. 4. c. 17. Strab. lib. 5.

lex. pentaglot. p. 93. Item locus בָּעֵל הַמִּן Baal Hamon, ubi Salomon vineam coluit, memoratur Cant. 8. & הַמְוֹנוֹת Hamona urbs, in qua destinatum fuit sepulchrum ipsi Gog Ezech.

39. Agylla autem haud improprie supponamus manare à voce Hebraica אֲגַלָּה Egel, vel Agel, gutta, stilla, &c. Job. 31. 28. אֲגַלְּיָם Aglaim etiam, vel Agelaim, (quod immutatione levi, terminazione scilicet Chaldaica Emphatica אֲגַלְּיָם, sit אֲגַלָּה Aglia, vel Agelia) nomen loci videre est Esai. 15. 8. Porro, insulas Cretam, Chium, Lemnum, Lesbum, Imbrum, &c. primos occupasse Pelasgos prodidit ¹ Strabo, Homeri & Anticlidis authoritate suffultus. At ² nomina Chium, Lemnum, Imbrum, &c. æque ac pristina vocabula Cretica, qua hactenus observare licuit, ex Oriente prodierunt, fidem si præstamus cl. Bocharto, integrum hac de re tractatum pollicito; qui & Curetes, vel Cretes, Cerethæis, antiquo Palæstinæ populo, (in ³ scriptura sacra כֶּרֶת Crethim appellato, unde & ipsa regio קְרִיתָא ⁴ Keritha, vel Kritha, Arabibus) ortum retulisse acceptum diserte monuit. Sed quid multa? Pelasgos in Samothraciam primos Deorum Cabirorum Orgia introduxisse ex Herodoto aliisque supra docuimus: ⁵ Habuerunt autem indigenæ (i. e. Pelasgi) linguam veterem sibi propriam, cuius in sacrificiis hodie (inquit Diodorus) multa servantur. Lingua hæc propius absuit ab Hebræa, cum vocabula ⁶ Samos, Cabiri, Axieros, Axokersos, Cadmilus, Coes, Zerynthus, Corybantes, &c. Deorum & sacerdotum nomina huc pertinentia ad sermonis Hebraici fontem debeant referri. Quibus rite perpensis, lingua Pelasgica non nisi inter Orientales videtur collocanda.

IX. Quod Phrygum & Lydorum linguam attinet, de hac vix quicquam certi ab authoribus traditum invenimus; at Orientales plurimum redoluisse suadent cum testimonia supra allata, tum ejusdem raræ, quæ ab Homero & Herodoto asservantur, laciniæ. Quippe quum Phœnices, Pelasgi, Phryges, & Lydi vel pro parum diversis, vel pro uno eodemque habeantur populo, ut ex prius observatis saltem fit verisimile, æquo jure colligitur Phrygum & Lydorum linguam vix leviter à Phœni-

¹ Strab. Hom. Herod. ubi supra. ² Bochart. Canaan. lib. 1. ³ Ezech. 25. 16. ⁴ Sam. 3. 14. ⁵ Giggeius. ⁶ Diod. Sic. lib. 5. p. 222. &c. ⁶ Bochart. ibid. c. 12.

cia & Pelasgica discrepasse: neque Phrygas & Lydos diversas fuisse nationes primitus fas est suspicari, cum contrarium liquido evincat¹ Herodoti, Diodori Siculi, Pindari, Pausaniae, Strabonis, & Plutarchi authoritas; quod duximus notandum, ne fidem historiae hac in re negligentius videamur secuti, unde proposito nos minus satisfecisse viri docti arbitrentur. His positis, ut lucidior appareat veritas, vocabula quædam Phrygiæ Lydiæque originis, ab Homero & Herodoto desumpta, jam in medium proferemus: primus igitur Homerus in arenam descendat, canens

Ἄλλα σὸ τὸν γέλθειτο, θρά, ὑπελύσασσος δεσμῶν,

Ωχ! Ἐκαπύγχειρον καλέσσοις εἰς μακρὸν Ὀλυμπίην,

Οὐ βελάρεαν καλέσοις θρόι, ἀνδρες δέ το πάντας

Δίζητεν. οὐ γὰρ αὖτις θύη, γε πατέρος ἀρεταν.

Loquelam duplarem hoc loco & alibi memorat Poëta; alteram Diis propriam, hominibus alteram. Priorem fuisse Hellenicam vel inde patet, quod singulæ ejus voces, quarum uspiam meminit Poëta, sunt mere Hellenicæ; ² posteriorem vero vel ipsissimam Phrygiam, vel dialectum Phrygiæ quam similimam, ex ³ summo quo Phrygas tractarunt Græci fastu & arrogantia, licet concludere. Sic nomen βελάρεως duabus vocalis Hellenicis constat, viz. βελ & αμε, ac fortem denotat, vel strenuum; cui necesse est ut Αιγαιαν æquipolleat, cum utrumque robori, quo patre evasit præstantior, acceptum debuerit gigas, si fides ⁴ Poëtæ & ejus Scholiaſtæ fit adhibenda. Nomen autem hoc ab Hebræa radice deducendum quis non videt? Verbum την Gaa vertit Schindlerus, 1. Magnus, spectabilis, strenuus fuit, strenue se gessit. 2. Intumuit, superbiit, arrogans fuit, &c. Adjectivum igitur την Gaων, vel την Gaiων, Latine sonat *strenuus, fortis, &c.* At ⁵ in principio Hebræis, Chaldaeis, Syris, & Arabibus nomina verbalia formare; quin & in

¹ Herodot. in Cli. Melpom. & Polymn. Diod. Sic. bibl. hist. lib. 3. Strab. lib. 13. Plutarch. de Iside & Osirid. Pausan. Eliac. pri. Pind. Olymp. Od. 1. Cumberland. Sanchoniath. p. 468, 471, &c. & orig. gent. ant. p. 344, 345, 346, 347, &c. ² J. Gothofr. Lakemacherus Gr. & Or. ling. P.O. Helmstädtiens in observ. philolog. Helmstädtii, 1729, 1730. ³ Quint. Curt. lib. 6. c. 11. ⁴ Hom. Il. 1. v. 403. & Eustath. in loc. ⁵ Val. Schind. lex. pentaglot, p. 265, 266. Hanov. 1612.

linguâ Arabicâ pro articulo ^נ Emphatico sæpius usurpari ignorat nullus, qui vel primis attigit labiis literaturam Orientalem: quamobrem substantivum אגאי Agai ^{וְ} virum strenuum, fortis, &c. vel Emphatice virum robore præcellentem, admodum fortis, &c. commode potest designare, ac idcirco descriptioni Homericæ & notiori Nominis Græci Βειάρεως significatus ad amissim respondere. Sed & id nobis est animadverendum, quod ¹ duas sortitur significations verbum Βειάρεως, (cui cum voce Βειάρεως arctissima intercedit necessitudo) binis verbis ^{נ נ} Gaa sensibus prorsus accommodatas; nec quenquam latere puto in literis Græcis mediocriter versatum, duo repertiri nomina, quibus haud raro apud Græcos insignitur monstrum ab Homero hic inductum, viz. Τύφων & Βειάρεως, quæ dictis sensibus omnino convenientia. Nomen igitur proprium Αίγαρος à fonte Hebræo profluxisse, & ad linguarum Orientalium normam exigendum tuto concludamus. Rursus

¹ Εσί δέ τις πεστάροις τόλη ο απέται κολάρη,
Εν ποδιώ απέντας, περιθρομένη ενδε ένδε,
Τέλος ἦτοι ἄρδες Βατίειαν κατλήσκουν,
Αδείνατοι δέ τε, σῆμα τλυσκάρθμοιο Μυρίνης.

Hæc Myrinna, vel potius Myrina, (sicut scripsit Strabo) una fuit ex Amazonibus, quæ ² aurigandi celeritate præ cæteris inclinavit; ³ unde ejus tumulum campo Iliaco structum vocarunt Phryges Batieia, Græci vero σῆμα τλυσκάρθμοιο Μυρίνης. Quas quidem dictiones sensu congruere, idemque plane in diversis linguis signare statuit Homerus; an hoc vero linguarum Orientalium ope sanciri possit proxime restat dispiciendum. בֵּית Bait, vel Bat, pro sepulchro interdum sumitur. Job. 20. 23. וּבֵית מָעוֹד & domus constitutionis est omni vivo. Targ. בְּתַחֲרָתָא מִוּמָן sepulchrum paratum. Eccles. 12. 5. Quiaabit homo ad בֵּית עֲוִלָּתוֹ domum seculi sui. Targ. קְבּוּרָתוֹ sepulchrum suum. ⁴ אֶחָד' Ieha autem verbum Chaldaicum vult Latinæ festinavit, velox, celer fuit, &c. Gen. 27. &c. 45. &c. & Targ. in loc. unde particip. Benon. æque ac Peh. fæm. sing. אֶחָד' Iahia, vel Iehia, festinans, accelerans, acceleratrix, vel ea quæ acceleravit, &c. Itaque cum Epitheti τλυσκάρθμοιο pri-

¹ Vid. lexicograph. Græc. ² Strab. lib. 12. ³ Ibid. ⁴ Val. Schind. lex. pentaglot. p. 750.

mo intuitu satis constet significatio, viz. velox, celer, multum agilis, &c. cum voce σῆμα sepulchrum, vel monumentum sepulchrale, Poëtam hic intellectum voluisse nullus non aspiciat; item cum participia Orientalia (ac speciatim hujusmodi Chaldaica & Syriaca in formam Emphaticam modo communis deducta) in nomina pura sæpe degenerent, ³ adjectiva substantivorum naturam induant, & Emphasēs crebras summā elegantiā loco habeant Orientales: hæc, inquam, si perpendamus omnia, vocabula Phrygia Bat-Iehia (i. e. sepulchrum velocis, vel multum agilis) perinde valere ac Græca σῆμα πλυσχάρθμοι Musīm̄ afferere non dubitemus.

¹ Ενθ' ἦς ὁζοῖσιν τεπικασμήν οὐτιλατίνοισιν,

² Ορνύθι λιχοῦρη σπαλέγκη ην τ' ἡρεσιν

Χαλκίδα κικλήσκους θεού, ἄνδρες δὲ Κύμηοι.

Avis hæc Homerica nigra fuit, virgulis quibusdam ænei coloris distincta; unde Græcis dicta χαλκίς. Multa de ea ⁴ Eustathius, ac inter alia ὡς μέλαινα ēst, χαλκίζουσι τὸν χρυσόν. ⁵ Οδευς καὶ χαλκίς λίγητη. Ab aliis item authoribus patet nominis ratio; sic enim Nicandri Scholiafestes ⁶ ἡ τὴν ἔρωτα ēst τῇ σώματι; χαλκίτη ⁷ καὶ χαλκίς. Εχτιν γὰρ Πλίνιος τὸν τόπον χαλκίζουσι πάσιδες. Cui suffragatur Plinius ⁸, de lacerta agens, & Aelianus. Quandoquidem igitur avis incola fuerit Phrygiae, nomen ipsum κύμηοις à lingua Phrygia est accersendum: & si consulamus linguam Hebraeam, significationem commodam atque idoneam, & nisi fallor, veram exinde eruamus. Vox ⁹ Hebraica כְּחֻם Khūm, vel Kum, vertitur Latine adustus, fulcus, niger, &c. & ¹⁰ כְּנָס Naus, Nhūs, vel Nus, æneus, &c. inter quæ si Epentheticum interponatur, fiet כְּחֻמְנָה Khūmunhūs, vel Kuminus, & duplice (medio scilicet & ultimo) in immutato, כְּנָמְנָה Kuminis. I. e. nigra & ænea, viz. avis, prout res ipsa postulat, & deducta jam testimonia. ¹¹ Si de literarum ¹² & ¹³ permutatione ambigitur, sciendum nihil in Scriptura sacra hæc oc-

¹ Buxtorf. thesaur. gram. lib. 1. c. 12, p. 90. ² Buxt. gram. Chal. & Syr. lib. 1. c. 28. p. 166. Basili. 1615. ³ Buxtorf. thesaur. grammatic. lib. 2. c. 1. ⁴ Eustath. in Hom. Il. p. 986. ⁵ Scholiafest. Nicandri in Theriacis. ⁶ Plin. lib. 29. c. 5. ⁷ Schind. pentaglot. ⁸ Ibid. ⁹ Gen. 26. 37. ¹⁰ Paralip. 1. 49. ¹¹ Ibid. 18. 9. ¹² Sam. 8. 9. ¹³ Esdr. 2. 54. Nehem. 7. 57. & Bochart. Phal. Mb. 4. c. 26.

currere frequentius; sic יְהוָה Paui & יְהוָה Paui קְדוּשָׁה Tou & קְדוּשָׁה Toi, פֶּרַעֲדָה Peruda & פֶּרְעָדָה Perida sunt idem nomen aliter atque aliter scriptum. ¹ Δε etiam infinitis vocibus Græcis, & maxime compositis, fuit olim inserta, ut docent complura exempla ab illis qui origines vocum scrutati sunt collata; facile igitur evenire potuit ut Κύμανδος pro Κύμαντι scriberetur. ² ἐν autem nunc otiosum filere, ³ nunc in κατατάσθιμον mutari; & ⁴ τὸν Hebræum, vel Phoenicum, vim Græci σεπιους exprimere nemo ignorat. Quare nomen Phrygium Κύμανδος non aliud est quam ϕρυγία, nec ab alia lingua petendum quam Hebræa, nec avi Homericae, si descriptionem Eustathianam respiciamus, minus competit quam Græcum Χαλκίς.

¹ Αὐτὸς δὲ ἀπὸ Ηφαιστοῦ μέχεται τὸ Κύμανδος Βαθυδίνης,
² Οὐ Σάνδον καλέσοι θεός, αὐτὸς δὲ Σκαμανδρόν.

Xanthus fluvius, ab Homero, Virgilio, aliisque adeo celebratus, alluebat Troada & Phrygiam, ut discimus ē Strabone & Pausania. Ejus ripas coluere Phryges, à quibus ipsi Scamandri nomen inditum trādit ⁶ Vibius Sequester; quid autem sibi velit hoc nomen, & à quo fonte hauriendum paucis expediemus. Semac, Samac, vel Smac, Chald. Syr. & Arab. rubuit, &c. Targ. in Thren. 4. v. 7. Chald. Mat. 16, v. 2. Syr. &c. item ⁸ נְהָר Nahar, Nehar, vel Nehr, Chald. & Hebr. Fluvius Gen. 2. Esa. 48. & Targ. in loc. &c. Arabes vero pro more præpontunt נ, unde אַנְהָר Anhar, vel Anher; à quibus componitur סמְקָנָהָר Smakanhar, vel Smakanher, literisque פ ו transpositis fit סקמְאַנְהָר Scamanher, i.e. fluvius qui rubuit, sive fluvius rutilus, rufus, &c. i.e. ξαρζὸς ποταμὸς: ⁹ ξαρζὸς enim ad flavum & rutilum pariter esse homonymum probant plura loca veterum à cl. Bocharto collecta. Neque insolitæ apud Orientales fuerunt literarum Metatheses, præcipue apud Græcos, cum vocabula Orientalia suis literis scribenda sumpserint: ¹⁰ sic סְמִרְקָוִס Samadracos respondet Græco σαμάρδαξ. Adsur-

¹ Jacobi Gronovii antiquitatum Græcarum thesaur. vol. 1. Dd. 57. &c.
² Boch. Phal. lib. 1. c. 1. 3 Chan. lib. 1. c. 7. 4 J. Scalig. in Euseb. Chron. & Bochart. in Chan. lib. 1. c. 20. &c. 5 Strab. lib. 13. & Pausan. Eliac. pri. lib. 5. 6 Vibius Sequest. de fluminib. 7 Val. Schind. lex. pent. p. 1227.
8 Ibid. 1081. 9 Bochart. Phal. lib. 3. c. 6. 10 Boch. de col. Phœn. lib. 1. c. 12. 11 Ibid. lib. 2. c. 12.

bal' Ασδρύας & Asdrubal, &c. Sed hoc clarius indicabitur sequentibus.

¹⁸ Ida, mons Troadis, sive Phrygiæ minoris, celeberrimus, jugo multiplex, cuius passim meminit ¹ Homerus, nec non ² Strabo, ³ Plinius, aliquique. ⁴ Ιδα, vel Ieda, Chald. locus, terminus, limes, &c. ⁵ Ida enim Troada & Æolida distinguitur à Zeleia, quæ sub agro Cyziceno est, ad Lectum, extremum Troadis promontorium, extenditur. Loci nomen proprium huic haud absimile, viz. ⁶ Ιδια, vel Idia, conspicitur i Par. 4. 37.

^{Λεκτηνη} Promontorium, Lesbi insulæ parti Septentrionali obversum, memoratur ab ⁶ Homero, Strabone, ⁷ Thucydide, & ⁸ Plinio. Venit à verbo Chaldaico ⁹ לְחָתֵן Lecat, vel Lect, inclinavit, &c. eo quod in mare inclinat, addita terminatione Græca. Hoc Etymon illustrat multum Homer. Iliad. z. v. 283. & Strab. sub initium lib. 13.

^{Ζίλσια}, urbs inter cæteras ditionis Trojanæ ab Homero recensita, in ultimis Idæ montis radicibus, à mari haud ita procul distans. ¹⁰ Plinius, Strabo, & ¹¹ Arrianus commémorant. At ¹² יַלְעָה Sela, vel Zela, Hebr. rupem, saxum, petram montium denotat; ita igitur videtur dicta à situ saxoso, qui fere semper ad montium pedes prope mare cernitur. Sed & operæ pretium est notare hoc tanquam nomen civitatis proprium usurpari interdum in S. Scriptura.

^{Αἰονής}, flumen quod in mare Cyzicenum se exonerat; quasi ¹³ אֲסִיפָה Asipa, vel Asepe, Hebr. collectio, scil. aquarum: ¹⁴ Demetrius enim apud Strabonem ait Granicum & Æsepum versus septentrionem & Propontidem è pluribus fontibus confluere, plurimumque ab initio suo abesse exitum Æsepi, fere ad 10 stadia. ¹⁵ אַקְפָה Asaph etiam, vel Asap, nomen proprium viri saepenumero invenitur in Psalmis.

^{Σελλής} Selleis, amnis itidem Troadis juxta ¹⁶ Arisbam, teste Homero sub finem Iliad. B. ¹⁶ Est & aliis eodem nomine apud Sicyonem. Arcessitur à ¹⁷ סֶלֶם Selas, vel Seles, fluxus,

¹ Hom. Il. B. v. 824. z. v. 283. &c. ² Strab. lib. 13. ³ Plin. lib. 5. ⁴ Schind. ubi supra. ⁵ Strab. lib. 13. Plin. lib. 5. c. 30. vid. etiam Cellar. not. orb. ant. lib. 3. c. 3. ⁶ Hom. & Strab. ubi supra. ⁷ Thucyd. lib. 8. p. 617. ⁸ Plin. ubi supra. ⁹ Schind. ubi supra. ¹⁰ Strab. ubi supra. & Plin. lib. 5. c. 32. ¹¹ Arrian. lib. 1. Exped. Alex. p. 40. ¹² Schind. ubi supra. ¹³ Schind. ibid. ¹⁴ Demet. apud Strabon. lib. 13. ¹⁵ Vid. Cellarii not. orb. antiqu. tom. 2. Lipsiæ, 1732. ¹⁶ Strab. lib. 8. ¹⁷ Schind. pentaglot.

&c. De סֶלֶס Seles, vel potius Selles, filio Helem mentio est facta i Par. 7. 35. Igitur si radix prior minus arrideat, à viro quodam ita dici supponamus; civitates enim, montes, & flumina non pauca nominari à viris insignioribus satis est eruditis compertum. Vid. Stillingfl. orig. sacr. & Bochart. præfat. in quat. lib. Phal. &c.

Πριαμος Priamus, Laomedontis filius, qui Ilion instauravit simul & exornavit, regnique limites usque adeo protulit, ut non solum Trojæ, sed totius fere Asiæ rex videretur. Nomen Phrygium proculdubio fuit פְרִיאם, vel פְרִיעָם, Priam; cuius origo manifesto constat è vocibus פְרִי Peri, vel Pri, saboles, filius, puer, &c. & אַנְ, vel אַי, Am populus, natio, regnum, &c. Græce versum fit Λαούσος, quod spectare est apud Homerum Il. r. v. 460. & II. 604. Ita Λαούδως responderet nomini Hebr. vel Phryg. מְשֻׁלָּם, vel מְשֻׁלָּאָם, Mosollam, i. e. rex vel imperator populi. Hoc aliquoties occurrit in 3 Bibliis, nec ipsis Græcis fuit incognitum.

Πάρις Paris, Priami & Hecubæ filius, alio nomine Alexander dictus; unde Ennius,

Quapropter Parim pastores nunc Alexandrum vocant.

Græci Alexandrum, Phryges vero Parin vocarunt. ⁶ Varro ait Alexandrum appellatum esse in Græcia, qui Paris fuisse; & Herculem quoque cognominatum ἀλεξάνδρον. i. e. mali eversorem, vel labefactatorem, ab eo quod defensor esset hominum. Hinc liquet ἀλεξάνδρος idem signare quod פְרִיאַן Par-is labefactavit virum, scilicet inimicum, i. e. defensor strenuus; ἀλεξίς enim vult arcere, labefactare, &c. quod & de Parar, vel פְרִיר Par, dicendum; וְיֵש Is autem, אֲבִי, & Vir sensu omnino congruent, quemadmodum cuilibet lexicographos consulenti apparebit.

Ιλιον Ilion, sive Ilium, urbs Asiæ celeberrima, regionis, quæ prius Idæa dicta, caput & Metropolis; at à Græcis funditus eversa. Hebraice vel Phrygie scribitur זְלִיָּה Elion, vel Illion, i. e. alta, excelsa, &c. Apposite igitur Virgilii Aen. I. v. 99.

— *Trojæ sub mænibus altis,*

1. Ibid. 2 Ibid. 3 i Par. 3. 19. 5. 13. 9. 8. 2 Par. 34. 12. 4 Hecatæus Milesius apud Joseph. contra Apion. lib. I. 5 Ennius apud Varron. de ling. Lat. lib. 6. 6 Var. in Andromach. & Alexandr. etymis. 7 Schind. pentaglot.

Contigit oppetere.

Ex En. 2. v. 290.

ruit alto à culmine Troja.

Homerus etiam H. G. 305.

πέντε Ἰλιον ἡρωόσαν

[*Herōsān*] τὸν λακού Eustath. Quod si quispiam a rege Ilo malit deducere, ego non repugno: cum eodem prorsus recidat. Syriacum enim יְהוּ Ili, vel Ilai (unde οὐλος Ilus) celsum, altum, egregium, &c. velle tam certum est quam quod est certissimum; nomen proprium viri יְהוּ Ili, vel Ilai, etiam reperitur i Par. 11. 22. Quin & Troja denominatur à Troe Erichthonii filio, Phrygiae minoris rege tertio & patre Ili; Tros vero idem videtur ac ωρά Ros caput, princeps, patronus, &c. præposita litera servili μ, ² quod in linguis Asiaticis neque insolitum est neque infrequens; imo hoc ipsum vocabulum ωρά à Græcis interdum pronunciari ωρά Tros probat doctissimus Bochartus in Chan. lib. 1. c. 6.

³ Βέξης, vox apud Phrygas panem indicans, testante Herodoto lib. 1. desumitur à Chald. ⁴ בְּחִיק, vel בְּחַק, Bek clarus, splendidus, nitidus, candidus, &c. Ratio nominis in promptu est. ⁵ Panem eximum artoptitium λαμπτὴν. i. e. nitidum fuisse assertit Arrianus; sordidos panes fuscos, mundos vero & puros candidos vocat ⁶ Alexis in Cyprio apud Athenæum: Lydos autem & Phœnices (i. e. Phrygas) ac Cappadocas (Phrygibus vicinos) pistores fuisse peritissimos, & panificio laudatissimos affirmat Poëta ⁷ Archestratus, quin & panes ⁸ Cilicios & Cappadocios (à quibus Phrygios parum differre æquum est supponere) inter omnes eminuisse colligitur à Chrysippo Tyaneo; neque rebus ipsis à qualitatibus imponere nomina in Oriente insuetum; cuius exemplum proferre liceat unum ad rem nostram plurimum faciens, nempe כֶּר Bar frumentum, à paleis & aceribus ventilabro purgatum, quod venit à ⁹ Bar purus, cla-

¹ Bochart. Chan. lib. 1. c. 34. ² Vid. Cumberland. orig. gent. ant. p. 318.

³ Herodot. lib. 1. ⁴ Schind. pentaglot. ⁵ Arrian. Grammat. apud Athen.

Deipnosoph. lib. 3. ⁶ Alexis in Cyprio apud Athen. Deipnosoph. lib. 3.

⁷ Poëta Archestratus apud Athen. Deipnosoph. lib. 3. ⁸ Chrysippus Tyaneus & Arrian. Grammat. ibid. vid. etiam It. Casaubon. animadvers. in Athen. lib. 3. ⁹ Schind. pentaglot.

rus,

rus, nitidus, &c. quare panis Phrygius candidus & nitidus haud improprie בְּחֹז Bek appellabatur. Siquis vero contendit בְּחֹז Bechoz, vel Becos, vocem esse Phrygiam qua panis designabatur, neque is profecto à scopo longe aberrat; talem enim vocem in lingua Hebræa, vel Chaldaica, olim extitisse submonere videtur Arabica حَبْز (חַבֵּז) Chobez panis, ut & Æthiopica ችዕሮስ (በዕዱስ) Cheboz, quæ per Metathesin forsitan ab Hebræa בְּחֹז Bechoz derivantur. Aliquam multa vocabula Arabica ab Hebræis & Chaldaicis hoc modo formari posse probe novimus, scil. فَحَصْ (פָחָץ) Pachas à חַפְצָח Chapas, פָּلָד (פָּלָד) Phalad à לְפָרָד Laphid, فَسَرْ (פָּסָר) Phasar à סָפָר Saphar אֲנָן (אֲנָן) An à نَنْ Na, &c. quidni igitur de voce حَبْز Chobez idem statuatur? Si demus syllabam *os* in Βεκκος adjectionem esse finalēm Græcam, neutiquam valebit hæc επουλωτια; fin minus, magnam veritatis speciem præ se ferre haud ægre fatendum: utcunque tamen hoc sit, priorem, ut magis naturalem ac proinde potiorem, amplexamur. Regnante igitur Psammítico primo in Ægypto, ante natum Christum 650 annos circiter, (quo tempore hoc vocabulum iis in usu fuit) lingua sua antiqua Orientalis apud Phrygas in desuetudinem non abierat, ut vel ex hoc unico specimine quadantenus intelligi potest.

² Márews, Mluw̄s, &c. primus rex Lydiæ, qui uno vel altero post diluvium seculo regnare cœpit; à ³ Diodoro Siculo & Eusebio vocatur M̄aw̄, à Plutarcho ⁴ Māw̄s, &c. Hebr. מָוֵן Meon, vel Maon, venit à radice מָוֵן habitavit Esa. 13. 22. unde participium מָוֵן Maon habitare faciens, idem quod Græc. μίανης coloniae deducendæ author, civitatis conditor & institutor, &c. מָוֵן nom. loci, atque ut apparet non unius, passim occurrat in S. Scripturis. Nam in tribu Judæ mentio fit oppidi מָוֵן Maon Jos. 15. 55. Etiam deserti Maon prope Jesimon & Carmelum 1 Sam. 23. 24. Item in Moabitide fuit Beth-Maon, vel domus Maon, cui minatur Jeremias c. 48. v. 23. ⁶ Itaque primæ coloniæ in Lydiam deductor ab officio suo nomen sumpsisse videtur.

⁷ Atys Atys, Manis fil. rex Lydorum secundus, a quo posteri

¹ Heródor. lib. 1. ² Herod. Cli. c. 94. & Melp. 45. ³ Diod. Sic. biblioth. hist. lib. 3. Euseb. præp. Evang. lib. 2. p. 58. ⁴ Plutarch. de Isid. & Osirid. ⁵ Pausan. & Plat. de repub. ⁶ Vid. Cumb. Sanchoniath. p. 468, 472, 480, &c. orig. gent. ant. p. 135, 319, 331, 335, &c. ⁷ Herod. lib. 1.

eius.

ejus cognominati sunt Atyadæ. Nom. propr. viri huic valde affine videre est i Par. 3.22. viz. שׁוֹת Hatus, vel Atus, quod & commode pronunciari potest Chotus, vel Cotus; (Græce κότης) ¹ enim & κ. aliquando ejusdem sunt valoris, ut antea dictum, & quam consueta sit in linguis Orientalibus vocalium permutatio nemini non innescit; immo si quis exempla desideret, quibus veritas ista reddatur illustrior, non defunt innumera, quæ Hebræis & Phœnicibus per A, aut alium vocalem prolatæ, Græci, & LXX interpretes tamen per o extulerunt in Σαδάν, Γερμέρα, Τεδαλίας, Μολόχ, Μονίχ, Σολομών, &c. quin & Manis filium Cotyn (κότιν) memorat Herodotus in Melpom. c. 45.

² Λυδὸς Lydus, totius Lydiæ rex, Atyos fil. à quo ipsa regio denominabatur, cum primo dicta fuerit Meonia. Videsis Hebraicum לוד Lud Gen. 10. 22. i Par. 1.17. &c.

³ Τμῶλος Tmolus, mons Lydiæ notissimus, ex quo fluvius Patolus decurrit, hodie Tomalitze, quem & Timolum nuncupant veteres. Nominis derivatio à lingua Hebræa arcessitur: Etenim עולָה חַמְלֵה Tam-ole, vel Timole, Latine valet *perfectio ascensionis*. i. e. alti ascensus, vel mons alti ascensus: ideoque ⁴ Dionysius Periegetes, propter altitudinem, ventosum dixit

Μήνονί δὲ οὐτὶ τῆσον ἐπ' ἀγωλίαν πτάνυσσε
Τμώλῳ τούτῳ γέμεσεν, —

Et nivosum Homerus Il. r. 385.

Τμώλῳ τούτῳ γέμεσεν, —

Et aptissime Ovidius Metam. lib. 11.

— Freta prospiciens late riget arduus alto
Tmolus in ascensiū: —

⁷ Λίμνη Γυγαῖν lacus Gygæus, quem intra quadragesimum ab urbe Sardiana stadium posuit Strabo; ⁸ Homero præcone

¹ Huj. dissert. p. 11. ² Xanthus Lydius apud Dionys. Halicarn. & Herodot. Cli. &c. ³ Horn. Plin. Strab. Solin. &c. ⁴ Leunclav. ⁵ Schind. pentaglor. ⁶ Dionys. Perieg. v. 830. ⁷ Strab. lib. 13. ⁸ Hom. Il. v. 391.

gaudet, & descriptore ¹ Herodoto. Ita vocari ab inclito quotidiam Lydo Gyge autumat ² Eustathius: neque absurde. Hoc enim nomen Lydis fuisse ³ notum, & quidem principibus ⁴ inditum, idem testatur Herodotus. Terminatione Græca exutum efferebatur ⁵ r̄v, sive ⁶ τοι, quod Hebraeis etiam fuisse cognitumclare nos docet Propheta Ezechiel c. 39.

⁵ πακτωλὸς Pactolus, hodie Sarabat, Lyd. fluvius è monte Tmolo nascens, & per Sardes, quas alluit, in Hermum influens; qui & ⁶ χρυσόρροος Chrysorroas, ab eo quod aureas secum olim traxit arenulas. Pactolus igitur quasi ⁷ פָּקַתְוָלָה Pactola, i.e. coccineus, ruber, vel rutilus effluxit, exiit, &c. scil. amnis. ⁸ פָּקַת enī sonat effluxit, exiit, &c. & ⁹ תִּולְעָה Tola proprie signat vermiculum ex grano cuiusdam fruticis natum, quod & Græce ¹⁰ ῥέκτης appellatur. Frutex est surculosus, in Armenia, Hispania, & Lusitania prope oppidum Sembal florens, cujus grana sive baccae sunt rubeæ, scatentque his vermibus rubris, quorum colore tinguntur panni; unde & de re quapiam hoc colore infesta intelligi potest. Quod quidem etymon complurium authorum testimonio stabilitur.

*Sed cuius votis modo non sufficerat aurum,
Quod Tagus, & rutila volvit Pactolus arena.*

Juv. Sat. 14.

Non stagna rubentis

Aurea Pactoli.

Claudian. in Ruffin.

Dives Pactolus rutilus despumat arenas.

Claud.

Passaque ab auriferis tellus exire metallis

Pactolon, qua culta secat non vilior Hermus.

Lucan. lib. 3.

Τόθεν πάκτωλὸς ὁδεῖσαν,

Χρυσὸν ὅμοιον δίνησον ἐφελαύμνος κελαρύζει.

Dion. Perieg.

Plurima alia in scriptoribus antiquis evolvendis nobis occurserunt hujus linguae vocabula, hinc inde sparsa, quæ Orientem

¹ Herod. lib. 1. c. 93. ² Eustath. in Il. l. v. 390. ³ Herod. lib. 3. ⁴ Herod. lib. 1. ⁵ Herod. Strab. Plin. & Solin. ⁶ Plut. in Fact. Plin. Solin. &c. ⁷ Schind. pentaglot. ⁸ Ibid.

itidem sapiunt; cum autem ad origines Lydorum Phrygumque linguæ illustrandas jam allata abunde sufficient, cetera explicare neque postulat, necque patitur instituti nostri ratio; at suo tempore, si dederit Deus, plura de hac lingua vetustissima, & ab orbe literario adhuc intacta, differere pollicemur. Sed hoc obiter.

X. Hactenus de linguis unde fluxisse censetur Etrusca tractavimus, idque, uti speramus, methodo facili & luculenta; restat ut de ipsa lingua Etrusca jam pauca adjiciamus. Ante Romanam conditam latissime patuit Etruscorum imperium, immo totam fere Italiam, & in utrumque mare (superum scilicet & inferum, quibus Italia insulæ modo cingitur) vergentes terras urbibus duodenis incoluisse auctor est ¹ Livius; indubitatem etiam est divinationem per auspicia & auguria ab Etruscis inventam primum, & exultam: at ² Phryges Italiam coloniis instruxerunt, & avium significationibus plurimum + obtemperarunt; Lydosque Etrutiam olim occupasse plusquam innuunt ³ Dionysius Halicarnassensis & antiquissimus Poëta Lucilius; unde non incongrue colligi possit Etruscos frusse propaginem Lydorum & Phrygum, ideoque eodem ritus & consuetudines, eandem linguam apud has gentes viguisse; quod & firmiorem inducit fidem cum ⁴ aliunde certum fit. Neque silentio prætereundum Etruscos à dextera in levam ut plurimum scripsisse, ⁵ quod omnino suadent inscriptiones fere omnes in Etruria detectæ, quæ sinistrorum, sueto Orientalibus more, exarantur. Pro ⁶ V consona Etrusci in vocibus plerunque adhibuerunt Aëlicum Digamma inversum, quod idem præstissem officium ac Hebraeum, cum ipsa potestas, tum in alphabeto loci & ordinis ratio comprobare videtur; ⁷ E interdum per I & vicissim I per E, ⁸ O vero & ⁹ A per V aliquando extulerunt, in quo æmulati sunt Hebreos, qui consonas istas ¹⁰ N. identidem

¹ Tit. Liv. lib. 5. ² Cic. lib. 2. de divinat. & Dempst. de Etrur. regal. lib. 3. c. 1. ³ Tertul. de pallio. Vid. etiam Joan. Meursum de fort. Athen. apud Jac. Gronov. ant. Græc. thesaur. v. 5. p. 1707. ⁴ Cic. de divinat. lib. 1. ⁵ Dionys. Halicarnass. lib. 3. c. 62. ⁶ Lucilius in fragment. saryr. à Fram. Doufa edit. p. 25. & Just. Fontanini. de ant. Host. lib. 1. c. 7. ⁷ Huj. differt. p. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, &c. ⁸ Dempst. de Etrur. regal. passim. & Phil. Bonaret. in additament. supra laudat. ⁹ Tab. Eugubin. 4. l. 1, 2, 3, &c. 6. 43, 44, 45, & alibi passim. ¹⁰ Tab. Eugubin. 4. l. 8. 157, &c. 6. l. 47, 98, &c. Tab. Eugubin. 4. l. 1. 6. l. 43, &c. ¹¹ Tab. Eugubin. 4. l. 1. 6. 43. &c. ¹² Tab. Eugubin. 4. l. 3. 6. 43. & alibi passim.

adegerunt ad servile punctorum vocarium obsequium, ut I vel E, i V vel O, & autem A vel O pro ratione puncti appressi vel impressi sonuerit. His addamus Etruscos se Rhasenas appellasse à quodam duce Rhasena, de cuius vocis origine non est ut ambigant eroditi, cum nomen proprium Resen, vel Rasin, occurrit passim in Bibliis; immo ipsa Etruria est ab Atur, Chaldaicis idem atque Hebreis Assur, quod magis indicat Atura, colonia Etruscorum in Armoricis. Assur, sive Atur, ille Lydi frater fuit. Tyrhenia etiam, vel Tarrhenia, ab eodem Aturi per Apharesin dicta, & hinc Tyranni Etrusci, de quibus in libro Tyrannicorum (quem Plutarchus dixit *Typhlon*) egit. Sostratus apud Stobaeum. Etrusci insuper fere cuncta à Syris habuerunt Sacrorum nomina; jus pont. max. à Phoenicibus, vel Hebreis, acceptum cum Romanis communicarunt; antiquitus habitarunt Lennon, Imbron, Scyron, Lespon, Macedoniam, & Athenas; quare eadem ac Phoenices & Pelasgi censendi sunt natio, ac proinde linguam antiquam Etruscam Orientalium numero merito adscribamus. Neque huic sententiae sui defuere fautores, ut alios enim taceamus, Academici Florentini non solum Etruscae recentioris linguae originem ad Chaldaicam aut Hebream referebant, sed præcipue etiam earum ope veterem assequi posse crediderunt & conati sunt. Inter hos maxime enituit Petrus Franciscus Giambullarius, qui aliqua hujus conatus specimina dedit in libro inscripto *Origine della lingua Fiorentina*. Eum secuti sunt abstrusioris vetustatis indagatores perspicacissimi Josephus Scaliger, Gulielmus Postellus, Sanctus Marmocchinius, Sigismundus Ti-

¹ Dionys. Halicarnas. lib. 1. ² Gen. 40.12. ³ 4 Reg. 16.5. ⁴ Esd. 2. 48. ⁵ Efai. 7.1. ⁶ Fran. Mariani Viterbiensis parerg. de Etruria Metrop. Romæ, 1728. ⁷ Sostrat. in lib. Tyrannic. apud Stobæum scr. 185. ⁸ Vossius de idol. 12. c. 57. ⁹ Grot. annot. in Mat. 12.1. ¹⁰ Apollon. de Euphem. fil. Argonaut. lib. 4. &c rejud. Scholast. Plutarch. de virtut. mulier. & quæst. Græc. 22. Polyzen. Strateg. lib. 7. Aristoxenus apud Porphyri. in vit. Pythag. Hellenicus apud Stephan. Com. apud Photium, & Thucyd. lib. 4. ¹¹ Phil. Bonareta in explic. & conject. ad mon. Etrusc. op. Dempst. addit. c. 40. p. 84. ¹² Giambullarius in lib. inscript. *Origine della lingua Fiorentina*. In Fionenza, 1549. ¹³ Jos. Scaliger. in conjectan. ad Varron. de ling. Lat. p. 30. 64. Soc. ed. 1619. ¹⁴ Gulielm. Postellus in comment. de Etrur. orig. ¹⁵ Sanctus Marmocchinius in defens. ling. Etrusc. MS. apud ocl. vir. Antonium Magliabechium. ¹⁶ Sigismundus Titius in hist. Etruræ MS. in bibliotheca Chisiana.

tius, & Bernardinus ¹ Baldus. Jacobus etiam ² Mantinus & Theseus ³ Ambrosius ex Hebræo, sive Affyrio, idiomate Etruscum omnino deducunt; immo orbi literario verisimile hoc semper fuisse vixum ait Paullus ⁴ Merula, qui & vocum Etruscarum catalogos texit, quæ in Syriaco sermone radices habent, explosis nugis Annianis. Doctissimis viris concinit ⁵ Reinesius, qui linguam Etruscami & Sabinam è Syriaca prodiisse affirmat. Siquis vero plura ab eruditis suscepta, aut tentata, ad assequendam, ope Orientalium linguarum, antiquam Etruscum spectantia desiderat, adeat clarissimos viros ⁶ Justum Fontaninum Archiepiscopum Ancyranum in lib. de antiquitatibus Hortæ, Franciscum ⁷ Marianum in parerg. de Etruria Metropoli, ⁸ Phil. Bonarotam in explic. & conject. ad mon. Etrusc. op. Dempst. ad. & ⁹ Scipionem Maffei in tract. de antiquitat. Etrusc. & Latin. Quos si probe attendat, nulla supereft dubitatio, quin nostram in sententiam ambo bus, ut aiunt, pedibus statim senserit se iturum.

Interim non negandum ab his omnibus longe dissentire summæ eruditionis virum Samuelem ¹⁰ Bochartum, qui Etruscum sermonem Orientalibus dissimillimum fuisse opinatur; idque ex vocabulorum Etruscorum sylloge, quæ in medium adducit; unde omnino necessarium est, ut hæc singula ad examen vocentur, quo melius lector hac de re judicium ferre possit.

Æsar, Etrusce Deus dicitur, Sueton. in August. c. 97. & Dio Coccejan. hist. Rom. p. 675. ab אֶסָּר Asar, vel Hesar, ipse dominus, princeps, &c. sive אֶשְׁר Asar beatus.

Kύπεια Cypra, Junonis nomen apud Etruscos, Strab. lib. 5. & Sil. Italic. lib. 8. Nom. propr. muliebre Κύπειν (vel Κύπειν) Phœnicium, vel Hebræum, statuit Scaliger in Eusebium p. 149.

¹ Bernardinus Baldus in lib. cui titulus *In tab. an. Engub. ling. Etrusc. vet. perscript. divinatio*. August. Vindelicor. 1613. ² Jacobus Mantinus in epist. nuncupat. ad Paullum III. Pont. Max. quæ præfigitur paraphrasi Avverrois in Rempublic. Platon. t. 2. op. Aristot. Venetiis, 1552. ³ Theseus Ambrosius in introd. ad ling. Chald. Papiræ, 1539. ⁴ Paullus Merula in Cosmograph. lib. 2. c. 17. ed. 1621. ⁵ Reinesius de ling. Punic. c. 2. num. 16. ⁶ Just. Fontanin. de antiquitat. Hort. lib. 1. c. 7. Romæ, 1723. ⁷ Fran. Marziani parerg. de Etrur. Metropol. Romæ, 1728. ⁸ Phil. Bonarota in explic. & conject. ad mon. Etrusc. op. Dempst. addit. p. 84. ⁹ Scip. Maffei. passim in tract. de ant. Etrusc. & Latin. Lipsiæ, 1731. ¹⁰ Sam. Bochart. de serm. & col. Phœn. lib. 1. c. 33.

& Bochartus in Phal. lib. 1. c. 3. Quo igitur jure hoc è numero vocum Phoeniciarum eliminat idem celeberrimus author in tract. de colon. & serm. Phœn. lib. 1. c. 33. non satis intelligo. Secum plane pugnat vir clarissimus; neque nostrum inter Samuelem & Bochartum tantas componere lites. Fallitur etiam doctiss. & ingeniosiss. Maffei, qui arbitratus est קָנְגָעַ Hebraice scribi כְּפָרָה שָׁפָרָא; enim, seu כְּפָרָה, efferri & scribi efflagitat cum nominis ratio, tum potestas literæ Græcæ k. De vocis origine consulas velim Bochartum in loc. jam laudat.

Nortia, Nurtia, Nartia, vel Nersia, &c. (tam varia est librorum fides, ut notat Jacob. Pamelius) Etruscis Fortuna,

si Nurtia Tusco
Favisset ————— Juv.

Ubi Scholiares --- Fortunam vult intelligi Poëta. Hujus vocis vestigia clare admodum deprehenduntur in ² Arabica النارد & Al-Nard (النرد) & Al-Nurd, vel Al-Nurd, talus, tessera, ludus taxillorum, cui præcipue Dea Fortuna præfet, & moderatur.

Mantus, Dis pater, sive Pluto, Servius ad lib. 10. Aen. v. 298. p. 585. מות Mut Hebr. מִת Chald. & Syr. mortuus est, unde nom. Chald. מַת Mat mortuus, &c. Hinc facili opera deducitur Mantus, additis, Epentheticō & terminatione Latina masculina. , vel N, Epentheticī ope ab Hebræis vocibus aliquando formantur Græcæ & Latinæ, sic à στρινού Sindon, &c. Hoc Etymon à vero parum abludere indicio est nomen Plutonis Phoenicum מות Mut, neque ab ejus munere & officio abhorret.

Falando, sive Falanto, apud Etruscos significat cœlum, Fest. lib. 6. Hoc vocabulum esse Phoenicum supra innuimus. Videtur venire à Phalad, lampas, fax, tæda, &c. quod cœli naturæ haud inepte congruit.

[”]Aydas Andas, nomen Etruscum Boreæ, Hesychius. Oritur, ni fallor, à lingua Arabica, unde depromit ⁴ i. هند (هند) And vociferatus est, gemuit, &c. 2. هنر (هنر) Az,

¹ Scip. Maff. ant. Etrusc. & Lat. ² Castel. lex. heptaglot. ³ Bochart, & Cumberl. Sanchoniath. ⁴ Castel. lexic. heptaglot. ⁵ Ibid.

vel As, movit, agitavit, quassiyit, ut arboreni ventus, &c. Cui optime quadrat Græcum Ασις ^{q. δασ & δαση πεν}, quod ventus sit sonorus & violentus; quare ἐπιμολογία est verisimillima.

Lucumo, rex lingua Etrusca, Servius in Aen. 2. Nullus dubito quin idem sit atque לְחֵם Lochem, sive Luchem, bellator, à verbo Hebraico לָחֶם Lacham pugnavit, bellavit, &c.

Δρύνα Druna, Etruscis ἡρώη principatus, Hesychius. דָרְרוֹם Dar-sum Hebraice sonat habitatio alta, quod ore Graeco degeneravit in Δρύνα. Hoc fieri posse luculenter probat cum litteræ מ in Græcum נ frequentissima permutatio, ut Σατάνא מ. סַתָּם Satam, &c. tum vox Chaldaica דָרָוּם Derom, vel Droum, meridies, sic dicta quasi דָרָוּם habitatio alta, quod Sol in ista plaga altius incedat. Vid. Schind. pentaglot. p. 412. & Bochart. Phal. lib. 4. c. 27. & de col. & serm. Phœn. lib. 2. cap. 5.

Δάμνος Damnus, equus, Hesychius. Fluit ab Arabica دَمْن دَمْن (دَمْن) Daman, vel Damn, firmus, stabilis fuit. Eodem patre equus vocatur מִיל' à robore; sic equo dedisti robur, ait Job. c. 39. v. 19. & Domino equi robur non esse acceptum observatur Psal. 147. 10.

Capræ nomen Etrusci cum Romanis communicarunt, Hesychius. Primo intuitu deducitur à גַּע Gaper, vel Caper, hinnulus, dama, &c. y enim quandoque obit viceς γ' j, & maximum inter ג & י semper intercessit commercium. Vid. Boch. Phal. lib. 2. c. 22. lib. 4. c. 17. de col. Phœn. lib. 2. c. 27. & lib. 2. c. 4.

Ἄγαλλήτωρ Agallétor, puer, Hesychius. אֲגַלְיָטָה Agal-Jetor, vel Agal-étor, i. e. columna celebris, dici potuit proles mascula, quod memoriam & nomen familie conservet. Filius est זְכָר Zecer memoria patris; hinc Absalon conquestus est sibi deesse filium, qui in memoria conservaret nomen suum. 2 Sam. c. 18. Et Deut. 25. fascitare nomen fratri, de prole mascula intelligitur. Ad Rem nostram haud minus apposite Euripides, σύλοι οὐδὲ οὐκαν παιδες ἀπονει — columnæ enim familiarum liberi mares. Si quis tamen putaverit Ἀγαλλήτηρ ε lingua Græca in Etruscam irrepsisse, integrum sit ipsi sua gaudere sententia; eandem quoque nobis largiatur veniam.

¹ Vid. lexicograph. Græc. ² Bochart. de col. & serm. Phœn. lib. 2. c. 5.
³ Schind. lex. pentaglot.

Dea, Rhea, Hesychius. Rhea, quæ est Ops, & Cybele, & magna mater, i.e. terra, quæ nullo non bonorum genere affuit, omnibusque sufficit ad pascendum animalibus; unde apud Etruscos cognominata Dea, i.e. θεα Dee, vel θει, sufficientia. Malach. 3.10. Deut. 5.8. Prov. 25.16. &c.

Αὐγήλας Aucelos, Aurora, Hesychius. Componitur ab Αcel rubicundus & άρης ar lux, etenim ορθος Αcel ar respondet τῷ Αὐγήλασ, literis S & R (cum blesse proferrent) apud antiquos Italos incolas pro eadent fere habitis. Hinc factum, ut quod illis asa, asea, casmen sonuit, id post secret ara, arena, carmen, quos Fusius & Valesius primum vocarunt, eos postea Furios vocarent. Et Valerius: utmo S & R apud eos tantundem valuisse indicio sunt arbor & arbos in recto, labor & labos, honor & honos, &c. Præterea in alphabeto Etrusco literam fuisse medie potestatis inter S & R è tabulis Eugubinis constat, quam Gracis, sibi similitudine deceptis, per suum & facile in mentem venire exprimere. Neque ullum vocabulum excogitari potest ad describendam Auroraë naturam accommodatus; ita Homerus Il. 2.477.

Ημέραι ηγετεινα οάντα ρόδοδάκτυλος Ήσος.

Ποδόχες, διωγχίς. Πύρρωντος οδόντων οφερεται κύριος έπει την αναπολη. Eustathius in loc.

Et Virgilius En. 3. 521.

Famque rubescet stellis Aurora figuris.

Et alibi

Præterea, si nona diem mortalibus alcum

Aurora extulerit, radiisque retexerit orbem,

Rosei digitii, rutilique equi tribuuntur Auroraë, ob colorem subrubentem & aureum, in quem definit saepe matutinum crepusculum. Unde & Aurora vocata est ab aura, juxta Varronem.

Arse, averte, Festus. θρη Aras diruit, evertit, violentia.

Priscian. lib. 1. Festus, Terentianus Maurus, Scaliger de caus. ling. Lat. &c. 2 Tab. Eugubin. 4. l. 2. Tab. 6. 143. Tab. 4. l. 28. Tab. 6. l. 3. &c.

qua-

quadam, &c. unde in Imperat. Pih. אַרְסָה Arsi, vel Arse, dirue, averte, tu foemina, &c. Potest etiam deduci ab אַרְתָּה Arats, sive 'Aras, movit, agitavit, &c. quod in Imp. Pih. habet אַרְתָּה Arsi, vel Arse, move, tu fæmina, &c. prius tamen magis placet. Hinc forsan Futurum Æolicum ἔρσω movebo, concitabo, &c.

Vorse, ignis, Festus. Nos facile persuasos habemus hanc vocem Etruscam ab Hebraica, vel Chaldaica, ejusdem significationis vix tantillum differre; אַרְתָּה Ore enim, sive Orse, Latine vertitur ignis, cui si Digamma Æolicum accedat fit Vorse. Orse inquam, cum ²q Etruscum per R S Latino-rum saepius inveniatur expressum in tab. Eugubinis, & alibi (nimurum in ³Lars, Camars, &c.) duplex haec potestas conspicatur. Digamma Æolicum quod attinet, vocibus Etruscis hoc plerumque adhiberi solitum supra ⁴annotavimus. Eodem modo ab אַרְתָּה Esta formatur Vesta, &c.

Itis, idus, Macrob. Saturn. lib. 2. "Nobis, inquit, illa ratio nominis vero propior aestimatur, ut idus vocemus diem, qui dividit mensem; iduare enim Etrusca lingua dividere est". Mallem ego itare, cum credibile nequaquam sit, nomen Latinum ad originem Etruscum proprius accedere, quam ipsum nomen Etruscum hinc immediate deductum. Igitur vox Itis aperte indicat verbum Etruscum *Itare* idem voluisse ac *dividere* apud Latinos. עֲטָר Atar autem multiplicavit, &c. radicem sine periculo ponamus, quoniam is multiplicat, qui dividit in partes; unde Infinit. עֲטָר Etar, vel Itar, in conj. Kal rem prorsus conficit.

Hister, ludio, à סְחִיר Hiph. Histir, vel Hister, abscondit, velavit, operuit, texit, celavit, occultavit, &c. Liv. lib. 7. Val. Max. lib. 2. c. 4. Schind. pent. p. 1250.

Subulo, tibicen, quasi חֹל Sab-Hul *tibicen canens tibia*, à שָׁבֵב, vel שָׁבֵב, tibicen, & חֹל tibiis lusit, &c. Var. de ling. Lat. lib. 6. Schind. pentaglot. p. 542, 1786, &c.

Ιταλός Italus, taurus, bos, &c. ab עַטְל Atal, sive Ital, piger, tardus, segnis, &c. Huc referri potest istud Horatianum

Optat ephippia bos piger: ————— Epist. lib. 1.

¹ Boch. Phal. lib. 2. c. 30. ² Tab. Eugubin. ubi supra. ³ Polyb. Megal. histor. lib. 2. T. Liv. hist. lib. 4. & 10. & bibliothèque Italique t. 3. p. 19. à Geneve, 1728. ⁴ Huj. dissert. p. 18. ⁵ Schind. lex. pent.

Proverbium in eos qui sui munieris officia & omnes impatiens
ter ferunt, aliena vero temere appetunt. Cons. Apollodor,
lib. 2. Isaacum in Lycophron. Tzetz. in Chiliad. Gell. lib. 2,
Fest. Schind. pent. p. 1309. &c.

¹ Arma Antaf, aquila, i. e. אַנְשָׁר Anfar, vel ἄνταρ Antar, cum
π. Praef. Emphat. aquila Hebr. Chald. Syr. & Arab. literæ
enim π σεπenumero sunt promiscuae. Hesychius, Schind.
pent. p. 1179. Boch, Phal. lib. 4. c. 19. & de col. Phœn. lib. 1.
c. 34.

rūs *Gnis*, *grus*, Servius in *Aen.* 2. נִיְעַ vocem edidit, stre-
puit, &c. عنی (נִיְעַ) *Gni* etiam Arab. cecinit avis, &c. un-
de forsan *Gnis*, cum nulla avis grue sit vocalior. Hoc ety-
mon extra omnem dabitationis aleam ponunt Gefner. de
grue, &c Bochart. in *Hierozoic.* p. 2. e. 11.

Mantisa, Etrusce denotat atictarium, superpondium, &c.
Græc. θηριόν, θηρίον, &c. q. طهیس (טְהִימָה) Main-Tis,
donum abundantiae, vel copia, &c. Pro voce Latina sumit
Scaliger; sed perperam, cum clare doceat Festus Mantisa
additamentum dici lingua Tusca, quod pondefi adjicitur; un-
de Lucilius

Mantis obsonia vincit.

Vide Mat. Martin, in lex. philolog. Hen. Steph. in thesaur. ling. Lat. &c.

Agaz Aracus, accipiter, Hefych. Venit ab עַרְקָע Arak, Chald. & Syr. fugit, aufugit, &c. Sic Heb. vocatur נִטְסָה Natia volavit, &c. quia volando & fugiendo accipiter maxime prestat, ut testatur vatum nobilissimus II. O. v. 237.

Qui plana hinc pertinentia desiderat, consulat cl. Bochart.
in Hierozoic. p. 2. c. 19. .bid. qd. 17. de tr. bœc. 2 p. 11. id. quicq. 17.

Atasum, vitiis arbustiva, Hesych. Significatio videtur traxa à vocibus Chaldaicis ~~in~~ ^{non} Ata, Zas, vel Ata-Sos, in iug. ascendit &c. ramus. ¹ “Nites enim arbustivæ, reñil ferente Plinio, ‘per ramos parum procacibus brachijis geniculato cursu scandentes, cacumina æquant, in tantum sublimes, vindemiator authoratus rogum ac tumulum excipiat;’ nullo fine crescunt, dividique aut potius avelli nequeunt.”
 Potest etiam non incommode derivari ab ~~ad~~ ^{ad} Adsa, vel Atasa, fructus; quoniam vitis, præstantia fructus, præ cæteris arboribus semper eminuit, idque potissimum in Italia; optimæ igitur supra laudatus author. ² “Unde autem potius incipiemus, quam à vicibus, quarum principatus in tantum peculiariſ Italiz est, ut vel hoc uno omnia gentium vicisse, quanquam odorifera, possit videri bona.” Denique ~~ad~~ ^{ad} Adas, sive Atas, myrtas, aliquando fortasse sumpserint antiqui Orientis incolæ pro vite, ³ saltem eorum posteri in Etruria temporum decursu hoc sensu potuerint sumpsisse; ejusdem enim vocis in eadem lingua diversis temporibus diversa valet significatio, ut ~~myrtos~~ in lingua Græca, &c. immo verborum & linguarum sive mutatione sive duratione nihil est incertius: quemadmodum Horatius de verbis agens

Multa renascentur, quæ jam cecidere: cadentque,
 Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.
 Neque inter myrtum & vitem aliquid deficit affinitatis; quandoquidem ⁴ myrtus baccas fæoris præcipiti producit, ex quibusc vicium conficitur, quod myrtidanum vocant; immo hujus usum apud veteres Græcos (Pelasgos) obtinuisse affirmat ⁵ Plinius. Ut ad umbilicum rem perducamus, quam plurimæ voces & vocium significationes Hebraicæ interierint penitus, prout omnibus innotuit ex iis, quæ è lingua Arabica expiscati sunt eruditus igitur vel à perdita vocis Hebraicæ significatione, vel à cognitis & concessis vocabulorum Orientalium sensibus, pari qua aliarum vocium ut plurimum sit etymologia ratione, Etruscum ⁶ Amorū deducamus.

¹ Plin. nat. hist. lib. xii. ² Ibid. ³ Mer. Casaub. de ling. Heb. q. ⁴ Hor. de art. poët. ⁵ Plin. ubi supra. ⁶ Ibid. Nam

Na^{nes} Nanus, i. e. οὐλόνης. Ulyssis nomen apud Tyrrhenos, à نای (Nai) Nai longe absuit, remotus fuit, peregrinus est, &c. quod ab inusitato Hebreo נין. Hinc נין (Nin) Nii, vel Nai, longinquus, peregrinans, peregrinator, &c. & in Plurali נינים (Nin), vel נינים (Nin) Niin, Nain, Naion, peregrinantes, peregrinatores, &c. Si sing. נין apponatur Nun, (quod in fine s^epe format nomina verbalia, ut קרבן, נגנון, &c.) fiet נין Niin, vel Nain, & adjecta terminatione Græca νῖνος. Isacius in Lycophronem p. 185.

Túp̄es Tyr̄ses, ædificia muris clausa, Dionys. Halicarn. lib. 1. Quod & scribi τύπης etiam indicio est vox Latina turris, inde proculdubio fluxa: neque novum hoc in lingua Etrusca, cum literam ḥ q inter R & S. mediae esse potestatis, vel potius utrisque æquipollere, supra innuimus. Radix est תַּרְוֵר T^r ambitus muri, &c. sive טִירָה Tira ædes, palatium, atrium, habitatio, stabulum, &c. nisi forsitan טַרְסָה Tars, vel Turs, scutum, clypeus, &c. arrideat magis.

Byr̄hus, cantharus, poculi genus Bure sermone Italicō, à בּוּרְהָה Bur cisterna, aquæ pluviae receptaculum, &c. Hesychius γυναικείον ατρίου μυθικόν.

Ποπλωνίου Poplonium, ferrum aut æs ex Ilva, Aristot. mirab. Hac in re, ni fallor, hallucinatus est Aristoteles, siquidem Ποπλωνίου, vel Populonium, non æris vel ferri ex Ilva, sed urbis maritimæ, ubi liquefactum & elaboratum fuit ferrum aut æs ex Ilva, nomen. Vidimus Populonii, inquit Strabo, qui ferrum ex Αἴθαλια (Ilva) allatum elaborarent, non enim ea in insula fornacibus liquari potest, sed statim atque effossum est in continentem perfertur. Populonium Etrusce, vel Pelasgice, videtur prolatum Bobolom, sive Popolon, i.e. בּוֹלָה porta, ostium, &c. rei contundendæ i.e. ferri, quod hic ex Ilva contusum fuit, & elaboratum. Fortasse etiam Græci huc se appulsi, quando naves ferro oneratae ex Ilva intrarunt, audierunt incolas clamitantes בּוֹא בּוֹא אֲנִי אֲנִי Bulania, quod à Populonia parum abest, i.e. venit fructus navis, (the ship with her cargo is arriv'd, the iron is arriv'd) unde iis ortum nomen Ποπλωνίου. Altera nominis ratio mihi appetet veritati admodum consona, neque dissona altera.

¹ Tab. Eugubin. ubi supra. ² Strab. lib. 5. Plin. nat. hist. lib. 14. & Virg. Aen. io. v. 172. ³ Strab. ubi supra.

Gāps, vehiculum, à ꝑ Gap Hiph. ꝑ clausit, complexus est, &c. unde ꝑ Gap ala, claustrum, &c. vehiculum enim est quasi claustrum movens. Hesychius.

XI. His probe perspectis cavebit cordatus lector quomodo fidem tribuat cl. Bocharto, viro aliquin summe eruditō & linguarum Orientalium callentissimo, asserenti. "hæc 'vo-
"cabula plane à Phoeniciæ, vel, quod idem est, Hebrææ lin-
"guæ genio abhorre; ut &² graviter lapsos esse plerosque
"veterum, qui Tuscos è Lydia deducebant"; Tyrrhenos enim
è Lydia profectos pene uno ore testantur omnes optimæ no-
tæ veterum historici, & voces Etruscæ superius allatæ, quo
solo videtur innixus argumento, sententiæ suæ adeo non fa-
vent, ut evertant; ab Hebrææ aliarumque linguarum Orien-
talium genio adeo non abhorrent, ut cum iis mirifice conve-
niant; & sine violentia, vel torsione aliqua, (ne quid vehe-
mentius dicam) exinde petantur.

XII. Tametsi vero antiqua lingua Etrusca, sive Tyrseenica, prioribus seculis vel pura puta fuit Hebræa, vel hujus saltem dialectus, sicut Chaldaica, Syriaca, Arabica, &c. diffitendum tamen non est pristinum & primævum illum hujus linguæ nitorem sensim defloruisse, & paulò antequam Etruria regibus gubernari desit ad interitum vergere coepisse; neque dubitandum est quin tantas habuerit vires Græcorum vicinitas, ut Etrusci quam plurima vocabula ab iis fuerint mutuati, quod in causa est cur in inscriptionibus Etruscis hinc inde sparsa quædam deprehenduntur linguae Græcæ vestigia; postea etiam Romanis omnia undique, præcipue conterminas regiones, imperio & coloniis occupantibus, paulatim Etrusci eorum mores & linguam amplexati fuere: quanquam autem temporum decursu vocibus Græcis, Latinis, &c. refertus fuerit sermo Etruscus, ad annum usque V. C. 443, si non omnino illibatus evaserit, tamen Græco & Latino fuit multum dissimilis, ut scimus è T. Livio. Et in tempore Augusti linguae Etruscæ reliquias à Græca longe distare affirmat Dionysius Halicarnassensis. Strabo quoque, qui sub Tiberio floruit, Faleries Etruriæ urbem μλι, ιδόγλωσση appellat, hoc est sua peculiari lin-
gua utentem. Quo igitur propius ad primum Pelasgorum Lydo-

¹ Bochart. de col. & serm. Phoen. lib 1. c. 33. ² Ibid. ³ T. Liv. lib. 9.

⁴ Dion. Halicarn. lib. 1. ⁵ Strab. lib. 5.

rum, Phœnicum, &c. in Etruriam accedamus ingressum, eo puriorem linguam inveniemus, & Hebrææ cognatiorem; & vice versa quo simplicior & Hebrææ consimilior appareat lingua in inscriptionibus Etruscis, eo antiquiores sunt ducendæ; pro certo item habeatur ¹ hanc linguam in varias dispertiri dialectus, à sermone Græco pariter ac Latino satis remotas. An recte igitur vel secus fecerit ² Palæophilus in Litaniarum (quas vocat) Pelasgicarum explicatione, ubi singulas fere voces à lingua Hellenica depromit, penes alios judicium esto; pace tamen cl. hujus authoris dixerim, non raro satis coacte, & vi quadam adhibita, (nequid asperius dicam) fieri ejus interpretandi rationem. Profecto quod antiquam linguam Etruriæ attinet, in magna caligine versamur, cum omnes vetustissimæ hujus nationis libri temporum diuturnitate longissima oblitione deleantur; sed suadet & ipsa rei natura, & veterum testimonium, linguas Orientales huic è tenebris eruendæ multum conferre; quod præstare frustra speramus, nisi earum ope & auxilio ad hujus lectionem & intelligentiam pateat aditus.

¹ Dempst. de Etrur. regal. & Phil. Bonarot. ad mon. Etrusc. explic. & conj. ² Palæoph.. in bibliothèque Italique tom.. 14. May, Juin, Juillet, Août, 1732..

F I N I S.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

2 V A R